

Опис досвіду роботи

з проблемної теми:

«Мотивація до успіху на заняттях з класичного танцю»

керівника гуртка, педагога з класичного танцю

школи-студії народного художнього колективу театру танцю «Юнона»

Комунарського районного центру молоді та школярів м. Запоріжжя

Саричевої Антоніни Леонідівни

Наполегливість та прагнення до перемоги –
два головних фактори на шляху до успіху.

Брайан Трейсі

У позашкільній освіті саме особистість і індивідуальність дитини з притаманними їй характеристиками є результатом освітнього процесу. При цьому виховання особистості полягає, насамперед, у розвитку системи її потреб і мотивів. Навчальний процес повинен протікати в умовах мотивованого включення вихованця в такий вид діяльності, який стає бажаним, що приносить задоволення від участі в ньому. Характер мотивації навчання і особливості особистості є, по суті, показниками нової якості освіти. Таким чином, розвиток мотивації в навчально-пізнавальної діяльності стає дуже актуальним напрямком педагогічної діяльності.

На сучасному етапі розвитку суспільства мотивація до успіху виступає в якості необхідної умови побудови будь-якої ефективної педагогічної системи. Доведено, що в основі творчого активного самопочуття будь-якої людини лежить віра у власні сили. Затвердження цієї віри неможливо без набуття досвіду досягнення і переживання успіху. Дана проблема набула **актуальності** на етапі реформування системи освіти та визначила вибір теми представленого досвіду: **«Мотивація до успіху на заняттях з класичного танцю»**.

Отже, яким ми бачимо випускника нашої школи-студії, щоб він відповідав вимогам сучасного суспільства? Відповідь очевидна: у майбутньому він має бути

готовим до продовження освіти, конкурентоспроможним і процвітаючим фахівцем, гуманною, порядною людиною, яка поважає себе та інших. Система навчально-виховної роботи школи-студії народного художнього колективу театру танцю «Юнона» покликана створити умови для самоактуалізації особистості кожної дитини, для формування і розвитку у неї потреби і здатності до саморозвитку, навчити кожного вихованця бути успішним у навчанні, праці, в житті в цілому.

Якщо дорослі мало заохочують дітей за успіхи, а більше карають за невдачі, то в результаті формується і закріплюється мотив уникнення невдачі, який аж ніяк не є стимулом до досягнення успіхів. Якщо, навпаки, увага з боку дорослого і велика частина стимулів дитини припадає на успіхи, то складається мотив досягнення успіхів. Виявилось протиріччя між необхідністю вироблення єдиного комплексу методів, прийомів і засобів навчання, які сприяють створенню ситуації успіху в навчальній діяльності вихованців на заняттях з класичного танцю, і недостатньою цілісною розробленістю практичного інструментарію для формування мотивації до успіху як одного із засобів підвищення мотивації до навчання хореографії. І яким же чином це зробити? У педагогічній літературі виявилось важко знайти цілісний набір засобів, прийомів і методів, який дозволяє забезпечити технологічність цього процесу.

Тому, **метою нашого дослідження** стало

- вивчення теоретичних основ формування мотивації до успіху на заняттях з класичного танцю;
- вироблення практичного інструментарію з питань формування мотивації до успіху, створення ситуації успіху на заняттях з класичного танцю;
- впровадження даного інструментарію в практику роботи педагогів;
- відстеження результативності та ефективності запроваджених форм, методів, прийомів з питань формування мотивації до успіху на заняттях з класичного танцю як одного із засобів підвищення мотивації до навчання хореографії.

Інноваційність даного підходу до вирішення проблеми полягає в узагальненні і презентації саме ефективних форм, методів, засобів, прийомів

створення ситуації успіху на заняттях класичного танцю як основи для формування мотивації до навчання.

Теоретичним підґрунтям роботи стали концептуальні аспекти **педагогіки успіху** (А.С; Белкін, У. Глассер, С.Л. Зубарева, Е.І. Казакова, І.А. Ларіонова, Л.В. Смирнова, А.Р. Лопатін, А.П. Тряпціна, Н.Е. Щуркова та ін.), які пов'язані з **гуманістичною педагогікою** (Ш.А. Амонашвілі, Е.В. Бондаревська, В.В. Серіков, В.А. Сухомлинський, М.І. Шилова, І.С. Якіманська та інші) і **психологією** (Б.Г. Ананьєв, Д. Аткинсон, Л.І. Божович, В.К. Вилюнас, Е.П. Ільїн, А.Н. Леонт'єв, М.Ш. Магомед-Емінов, А.К. Маркова, А. Маслоу, Х. Хекхаузен, П.М. Якобсон та ін.); яка передбачає використання **особистісно-орієнтовного** (Е.А. Крюкова, Н.К. Сергеев, В.В. Серіков, І.С. Якіманська та ін.), **діяльнісного** (Б.Г. Ананьєв, В.Г. Асеев, А.Г. Асмолов, Л.І. Божович, В.К. Вилюнас, Л.С. Виготський, А.Н. Леонт'єв та ін.), **індивідуального підходу** у взаємодії з дитиною (А.Л. Журавльов, Е.І. Сахарчук та ін.).

Для початку визначимося з понятійним апаратом таких ключових категорій як «успіх», «ситуація успіху» та «мотивація до успіху» з метою подальшого наукового оперування ними.

«Успіх» - це фактор, що викликає особливий емоційний стан, пов'язаний з переживанням радості, яка зумовлена досягненням бажаного результату.

«Ситуація успіху» - це таке цілеспрямоване, організоване поєднання умов, коли створюється можливість досягти значних результатів у діяльності, це результат продуманої, підготовленої стратегії, тактики.

«Мотивація до успіху (мотивація досягнень)» - це сукупність цілей, потреб і мотивів, які стимулюють людину прагнути до досягнення цілей у всіх сферах життєдіяльності і бути активною в їх досягненні.

Успіх – категорія не абстрактна. Радість успіху дитини 5-7 років відрізняється від радості підлітка. Вихованець молодшого шкільного віку не так усвідомлює успіх, скільки переживає. Підліток і усвідомлює, і переживає, але не завжди може докопатися до його джерел, не завжди адекватно оцінює його. Вихованці старших складів, як дорослі, підходять до своїх успіхів або невдач аналітично, шукають їх

коріння, намагаються прогнозувати свої можливості. В основі очікування успіху – прагнення заслужити схвалення, прагнення затвердити своє "Я", свою позицію, зробити заявку на майбутнє.

Переживання успіху надає дитині впевненості у власні сили. З'являється бажання знову досягти гарних результатів, виникає відчуття внутрішнього благополуччя, що, в свою чергу, благотворно впливає на загальне ставлення дитини до навколишнього світу.

Метод створення «ситуації успіху» є методом стимулювання, мотивації і поведінки дитини, оскільки саме позитивні емоції можуть стати для дитини найважливішим стимулом.

Важливо, що для розвитку дитини необхідно наявність постійної системи стимулюючих і направлених підкріплень, в ролі яких виступає успіх. Саме успіх додасть сили, віру в можливість подолання будь-яких перешкод, створить основу для формування високої самооцінки, без якої становлення здорової психіки неможливо.

Досвід роботи показав, що для деяких дітей ситуація успіху повинна бути повторена неодноразово, до тих пір поки не реалізується основне завдання: вихованець відчуває почуття задоволення не тільки від результату діяльності (виступу на концерті чи конкурсі), а й від самого процесу оволодіння знаннями (робота біля станку, репетиційна робота).

Ми вважаємо, що ситуацію успіху необхідно створювати в навчальній діяльності поетапно, у вигляді послідовності циклів. Кожному етапу повинні відповідати певні ситуації успіху, спрямовані на формування окремих компонентів мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

Проаналізував точки зору на зазначену проблему таких відомих теоретиків і практиків як Ш.А. Амонашвілі, В.А. Сухомлинського, А.С. Белкіна ми дійшли висновку: мотивація до успіху тільки тоді стає дієвим засобом, коли вона:

- формується на всіх етапах навчального процесу;

- реалізується з урахуванням індивідуальних особливостей вихованців, що знаходить своє відображення в підборі прийомів і засобів у роботі з конкретною дитиною;
- формує у суб'єкта діяльності позитивні емоції в діяльності → почуття успіху, яке викликане подоланням труднощів, що запропоновані педагогом → емоції радості, емоційний підйом в процесі вирішення навчальних завдань → задоволення, викликане подоланням труднощів, обраних самим вихованцем → усвідомлення недостатності рівня своїх знань, умінь у ситуаціях подолання → формування стійкої потреби в самоосвіті та самовдосконаленні.

Впровадження технології «Створення ситуації успіху»

на заняттях класичного танцю

Народження педагогічної технології «Створення ситуації успіху» зумовлено самим життям. У своїй педагогічній діяльності А.С.Макаренко розробляв ідею «завтрашньої радості», а В.О.Сухомлинський розвинув цей прийом у створеній ним «Школі радощів». Результати діяльності цих відомих та великих педагогів підвели нас до усвідомлення можливостей впровадження технології «Створення ситуації успіху» в навчально-виховний процес не тільки шкіл, але й у позашкільних закладах, яка націлена саме на те, як викликати у дітей почуття радощів, забезпечити успіх у навчанні. Також, проблемою створення ситуації успіху досконало займався відомий науковець А.С.Белкін, який визначив дане питання як педагогічну технологію, в основі якої лежить особистісно-орієнтований підхід до процесу навчання і виховання. Він твердо переконаний, якщо дитину позбавити віри в себе, важко сподіватися на її «світле майбутнє». Одне необережне слово, один непродуманий крок педагога можуть надломити дитину так, що потім не допоможуть ніякі виховні хитрощі. Провівши численні дослідження, А.С. Белкін дійшов висновку, що якщо дитині вдасться домогтися успіху в школі, в гуртку, в спорті, то у неї є всі шанси на успіх у житті.

Апробація теоретичних положень, практичних рекомендацій науковців і практиків на власному досвіді роботи, певні психолого-педагогічні дослідження

(додаток 1) призвели до необхідності визначення ефективних методів, прийомів, засобів створення ситуації успіху на заняттях в позашкільних закладах, а саме хореографічного гуртка.

Головна мета педагога на занятті – створити ситуацію успіху для розвитку особистості дитини, дати можливість кожному вихованцю відчувати радість успіху, усвідомлення своїх дій, здібностей, віри в себе і власні сили.

Наведемо приклади ефективних прийомів навчання, які сприяють розвитку мотивації до успіху, і, які можна використовувати на заняттях класичного танцю:

- **прийом «Сходи»**, або **«Встань у стрій»**. Йдеться про ситуації, коли ми ведемо вихованця поступально вгору, піднімаючись з ним по щаблях знань, психологічного самовизначення, здобуття віри в себе і оточуючих.

- **прийом «Даю шанс»**. Підготовлені педагогічні ситуації, при яких дитина отримує можливість несподівано розкрити для самого себе власні можливості. Подібні ситуації педагог може і не готувати спеціально, але якщо цей момент наступить, то він повинен цей момент не упустити, правильно його оцінити, і зуміти його матеріалізувати.

- **прийом «Сповідь»**. Цей прийом можна застосовувати в тих випадках, коли є надія, що щире звернення педагога до кращих почуттів дітей отримає розуміння, породить у відповідь відгук. Як його застосовувати – справа техніки досвіду, інтуїції і культури педагога. Тут треба все точно прорахувати, правильно спрогнозувати можливі реакції.

А чи повинен педагог відчувати несподівану радість? Ми, звичайно, можемо радіти разом з вихованцем його досягненням, але ми знаємо, що ці досягнення були нами запрограмовані. Але можливо, що і для нас радість вихованця може виявитися несподіваною, якщо ми не припускали його прихованих можливостей, зльоту в результатах. Наша радість буває несподіваною, коли результати дитини виявляються вище очікуваних завдяки нашій моральній підтримці або завдяки застосуванню нових, до сих пір не випробуваних методів, створеної нової психологічної ситуації

- *прийом "Йди за нами"*. Сенс полягає в тому, щоб розбудити «дрімаючі» сили дитини, надати їй можливості знайти радість визнання в собі творчих сил. Реакція оточуючих буде служити для неї одночасно і сигналом пробудження, і стимулом до дії, і результатом зусиль.

- *прийом «Емоційний сплеск»*, або *«Ти так високо злетів»*. Головна роль відведена педагогу. Слова його, безумовно, експромт, натхнення, справжній емоційний сплеск щирого прагнення допомогти дитині, створити ситуацію успіху. Колосальний творчий потенціал ховається в кожній дитині, якщо знайти спосіб запалити цей заряд, вивільнити його енергію, перетворити на ланцюгову реакцію, де просочене гарячим почуттям слово педагога народжує зусилля, зусилля народжують дію, а дія розщеплюється на знання та зворотне почуття вдячності. Зрештою формується віра в себе, віра в успіх.

Наведемо приклад прийому «емоційний сплеск». Дитина в групі не дуже любила розтяжку, боялась больових відчуттів, але займалася більш менш старанно, мала середні результати. На одному занятті під час виконання вправ партерної гімнастики вона отримала гарну оцінку, заспокоїлася, і вирішила не дуже обтяжувати себе домашніми розтяжками. На заняттях у неї наступав звичний стан пасивного відтворювання. Раптом вона почула запрошення педагога показати правильне виконання вправи, яку вивчили на минулому занятті. Вправа не згадувалася, схема виконання була плутаною. І раптом вона почула слова, які були сказані з великою надією, добротою, підтримкою: «Маша! Ти можеш згадати. Ти тільки зосередься, подумай, ти згадаєш! Ти так високо злетіла! В тебе так добре стало виходити! Ти летиш так високо, ти розумієш, що це? А зараз ти можеш впасти, а падати завжди боляче». Відразу згадалася, звідкись виплила схема вправи, яку вчили на минулому занятті. Маша показала все вірно, чітко, з надією, що її зрозуміють і підтримають! Матері після занять розповідала: «Мамо, ти знаєш, вона мені так і сказала: «Ти полетіла!». Я згадала! Я все згадала і зробила! Я не впала ...». Ці слова педагога, безумовно, експромт, натхнення, справжній емоційний сплеск її щирого прагнення допомогти дитині, створити їй ситуацію успіху!

- *прийом «Обмін ролями» або про користь занять, які ведуться не правильно.* Обмін ролями дає можливість висвітити прихований досі потенціал здібностей, емоційно-вольових можливостей вихованців. Вони ніби створюють важливий прецедент на майбутнє, розбиваючись на окремі самостійні акти «обміну ролями», перетворюючись з форми ділової гри в специфічний прийом створення ситуації успіху. Девіз цього прийому: "Чим яскравіше особистість, тим яскравіше колектив".

- *прийом «Зараження», або «Де це бачено, де це чувано».* У педагогіці зараження може бути дуже ефективним засіб оздоровлення атмосфери колективу, джерелом успіху і загальної радості. Педагогічне зараження побудовано на точному розрахунку, в якому головне – вибір потужного джерела творчого зараження. «Заразити» колектив творчою радістю можна в тому випадку, якщо успіх окремої дитини стане стимулом для успіху інших, переросте в успіх багатьох, а усвідомлення цього успіху викличе радість всіх.

Механізм «зараження» побудований на передачі настрою від однієї мікрогрупи до іншої. Роль потужного джерела творчого зараження полягає в матеріалізації цих настроїв, в їх оформленні. В результаті підвищується творчий фон колективу, проявляється феномен співпереживання. Виростає самоповага колективу в цілому. Головне в тому, щоб в досягненнях вихованця оточуючі бачили результати своєї праці, а сама дитина розуміла, що її радість – це радість підтримки, радість стану «свого серед своїх».

- *прийом "Еврика".* Суть полягає в тому, щоб створити умови, при яких дитина, виконуючи навчальне завдання, несподівано для себе дійшла висновку, що створила щось нове, розкрила раніше невідомі для неї власні можливості. Вона повинна отримати позитивний результат створення власного продукту, який відкриває перспективу творчості. Заслуга педагога буде полягати в тому, щоб не тільки помітити це особисте «відкриття», а й всіляко підтримати дитину, поставити перед нею нові, цікаві завдання, надихнути на творчість.

- *прийом "Лінія горизонту"*. Одного разу відкривши для себе захопливість створення нового, вихованець може вже постійно прагнути до творчості, не рахуючись з труднощами, невдачами.

Без відчуття успіху у дитини пропадає інтерес до занять, але досягнення успіху в її навчальній діяльності утруднено рядом обставин, серед яких можна назвати психологічні та фізіологічні особливості розвитку, слабку саморегуляцію та інші. Тому педагогічно виправдане створення для вихованця ситуації успіху – суб'єктивне переживання задоволення від процесу та результату (всього цілком або якоїсь частини) самостійно виконаної діяльності. Технологічно ця допомога забезпечується низкою операцій, які здійснюються в психологічній атмосфері радості і схвалення, створені вербальними (мовними) і не вербальними (міміко-пластичними) засобами. Підбадьорюючі слова і м'які інтонації, мелодійність мови і коректність звернень, так само як відкрита поза і доброзичлива міміка, створюють у поєднанні сприятливий психологічний фон, допомагають дитині впоратися з поставленими перед нею завданнями.

Технологічно створення будь-якої ситуації успіху складається в певній послідовності з наступних операцій:

1. *Зняття страху*. – Допомагає подолати невпевненість у власних силах, боязкість, боязнь самої справи та оцінки оточуючих (МОВНА ПАРАДИГМА: «Ми всі пробуємо і шукаємо, тільки так може щось вийти». «Люди вчаться на своїх помилках і знаходять інші способи вирішення»).

2. *Авансування успішного результату*. – Допомагає педагогу висловити свою тверду переконаність у тому, що його вихованець обов'язково впоратися з поставленим завданням. Це, в свою чергу, вселяє дитині впевненість в її сили і можливості (МОВНА ПАРАДИГМА: «У вас обов'язково вийде...» «Я навіть не сумніваюся в успішному результаті»).

3. *Прихований інструктаж* дитини в засобах і формах здійснення діяльності. – Допомагає дитині уникнути поразки. Досягається шляхом натяку, побажання (МОВНА ПАРАДИГМА: «Можливо, найкраще почати з ...» «Виконуючи вправу, завдання не забудьте про ...»).

4. **Внесення мотиву.** – Показує дитині заради чого, заради кого вчиняється ця діяльність, кому буде добре після виконання (МОВНА ПАРАДИГМА: «Без твоєї допомоги твоїм друзям не впоратися ...»).

5. **Персональна винятковість.** – Позначає важливість зусиль дитини в майбутній чи чинній діяльності (МОВНА ПАРАДИГМА: «Тільки ти і міг би ...», «Тільки тобі я і можу довірити ...», « Ні до кого, крім тебе, я не можу звернутися з цим проханням ... »).

6. **Мобілізація активності або педагогічне навіювання.** – Спонукає до виконання конкретних дій (МОВНА ПАРАДИГМА: «Нам вже кортить почати роботу ...», «Так хочеться якнайшвидше побачити ...»).

7. **Висока оцінка деталі.** – Допомагає емоційно пережити успіх не результату в цілому, а якоїсь його окремої деталі (МОВНА ПАРАДИГМА: «Тобі особливо вдалося виконання цього елемента», «Найбільше мені в твоєму виконанні сподобалося ...», «Найвищої похвали заслуговує твоє виконання ... »).

Ситуація успіху особливо важлива в роботі з дітьми, поведінка яких ускладнена цілою низкою зовнішніх і внутрішніх причин, оскільки дозволяє зняти у них агресію, подолати деякі комплекси, ізолюваність, страхи, пасивність. Разом з цим ми досить часто стикаємося з іншою проблемою – коли благополучна і працьовита дитина, вважаючи, що успіх їй гарантовано попередніми заслугами, перестає докладати зусилля в навчанні. У подібному випадку ситуація успіху, яка створена педагогом, набуває форми своєрідного листкового пирога, де між «коржами тіста» (між двома ситуаціями успіху) розташовується «начинка» (ситуація неуспіху).

Ситуація неуспіху – це суб'єктне емоційне переживання, незадоволення собою в ході і в результаті вчинення діяльності. Вона не може розглядатися у відриві від ситуації успіху, а тільки лише як етап при переході від одного успіху до іншого.

Технологічно створення ситуації неуспіху, мабуть, складається з тих же операцій, що і створення ситуації успіху, але має протилежну векторну

спрямованість. Реалізація ж технологічного алгоритму починається з останньої операції – оцінки деталей діяльності.

У змістовному плані така оцінка повинна проводитися як автономне визначення невдачі цієї дитини, що виключає порівняння результатів її роботи з результатами роботи інших вихованців. Це необхідно робити з двох причин: по-перше, щоб не порушувати етичний принцип виховання, про який говорив ще К. Д. Ушинський, застерігаючи педагога від порівняння однієї дитини з іншою, по-друге, тому, що результати діяльності дитини, що володіє хорошими здібностями, можуть і, як правило, виявляються вище результатів, які отримує дитина із середніми здібностями.

Оцінка деталей діяльності, реалізована педагогом, повинна включати в себе зіставлення того, що вдалося і що не вдалося дитині, як це у неї виходило раніше і тепер, а також перспективне планування на майбутнє. Для цього можуть бути використані наступні парадигми: «Твій результат міг би бути краще, якби тобі вдалося ...», «Ймовірно, ти і сам засмучений тому, що ...», «Раніше тобі вдавалося легко впоратися з подібними завданнями, а сьогодні ...», «При такому ставленні до справи ти і сам розумієш, які результати тебе чекають ...».

Пояснимо операції створення ситуації неуспіху прикладом конкретного заняття з класичного танцю. Вихованка виконує навчальну комбінацію і припускає серйозну помилку при виконанні стрибків. Педагог створює ситуацію неуспіху і реалізує першу операцію: «На тлі твоїх попередніх успіхів така необачність мене не просто насторожує, а по справжньому засмучує ...». Призначення даної операції – ініціювати оцінювальну дію дитини щодо своїх результатів і посилити в процесі самоаналізу і зіставлення.

Наступна операція – акцентування труднощів. На відміну від зняття страху, спрямовує увагу вихованця на складні моменти діяльності, змушує його зібратися, налаштуватися на серйозну роботу. Використовуючи цю операцію, педагог підкреслює відповідальність за виконання роботи та намагається активізувати мислення своїх вихованців: «Це не так просто як може здатися на перший погляд, тому ...», «Попереду складна робота ...», «Найбільш складним тут є ...». Сенс цієї

операції не в тому, щоб залякати дитину, ввести в стан страху і боязні, а в попередньому змалюванні найбільш складних моментів діяльності, максимальної концентрації її зусиль. Тому тон, яким вимовляються пропоновані парадигми, повинен бути доброзичливим і впевненим, а не страхітливим і зловтішним.

При створенні ситуації неуспіху авансування успішної діяльності дитини замінюється обмеженням її права на її вчинення. Реалізуючи цю операцію, педагог позначає час, протягом якого діє його вето, або називає види діяльності, на які вона поширюється.

Обмеження як часткова або тимчасова заборона повинно мати свої кордони, щоб у дитини залишалася можливість для реабілітації. В окремих випадках ця операція виконується педагогом через висловлювання своїх сумнівів або невпевненості в силах, здібностях, можливостях дитини. Як парадигма тут можуть бути використані наступні фрази: «Тепер я не можу вам довірити ...», «Шкода, але мені доведеться попросити когось іншого ...», «Боюся, що найближчим часом навряд чи вдасться впоратися ...», «Я не зовсім упевнена, що саме ви зумієте ...» і т. п.

У розглянутому нами прикладі звучить фраза : «Будь ласка, розберися в цьому питанні, інакше мені доведеться просити допомоги у групи ...».

За допомогою операції обмеження діяльності дитини педагог прагне викликати у неї внутрішній протест і бажання довести всім оточуючим і собі самій свою спроможність: що не втратила своїх здібностей і може впоратися із завданнями, виконуючи їх якісно.

За рахунок операції мотиваційного посилення здійснюється розкриття перед дитиною соціального значення її ставлення до справи. Реалізується вона через порівняння особистісного сенсу, який розкрито педагогом, і соціальної норми, пропонованої дитині в момент педагогічного впливу. Розкриття індивідуальної позиції проводиться шляхом підстановки мотиву, який інтерпретується як прагнення дитини показати себе у виграшному вигляді, справити на оточуючих яскраве, ефектне враження. Потім на контрасті пред'являється соціальна норма, що

в підсумку виводить дитину на самоаналіз і самооцінку реального рівня своїх можливостей.

Реалізуючи дану операцію, педагог уважно стежить за тим, у чому дитина бачить причину своєї невдачі : у собі («так, я дійсно не подумала ...»), в інших («педагог завжди пред'являє до мене завищені вимоги ...»), в самому завданні («композиція настільки складна, що взагалі ніхто не зміг би її правильно виконати ...»). Залежно від того, в якому напрямку відбувається аналіз, слід робити його корекцію, звертаючи увагу дитини на себе, свої зусилля і можливості.

Для цього може бути використана операція «зіставлення з очікуваним». У цьому випадку педагог, висловлюючи свій жаль з приводу отриманого результату, апелює до достоїнств (особистісним, творчим, комунікативним, фізичним і т.д.) і створює таку психологічну атмосферу, в якій у дітей з'являється бажання відновити свою репутацію, виправити виявлені недоліки, з більшою відповідальністю і старанням виконати завдання. Звучить це приблизно таким чином : «І ця група, яка вважається кращою ...», «Я думала, що при ваших здібностях ...», «Я сподівалася, що ви, володіючи таким почуттям відповідальності ...» і т. п.

Психологічну рішучість і активність, що виникають у цей момент, не можна упускати, тому слідом за здійсненою операцією педагог реалізує навіювання, що включає дитину в діяльність, і супроводжує внесенням нового мотиву: «Потрібно терміново виправити становище, поки ...», «Не можна упускати можливість довести всім і собі в тому числі, що ...», «Якщо ви не хочете, щоб про вас думали, то слід ...».

Внесення нового мотиву – це початок наступного етапу – етапу створення ситуації успіху.

Педагогічне призначення ситуації неуспіху, як і ситуації успіху, полягає у створенні умов особистого індивідуального розвитку дитини. Питання про створення ситуації неуспіху не може підніматися педагогом, якщо не враховується перспектива її переходу в ситуацію успіху, якщо педагог не вірить у свого вихованця, не має оптимізму щодо його успіху.

Задоволення від особистісних досягнень повинно супроводжувати дитину протягом досить значного періоду, можливо, навіть стати звичним для неї.

Професійні якості дітей, такі як виворотність, гнучкість, розтяжка, виховуються в умовах гри, м'язові відчуття у маленьких вихованців закріплюються з інтересом і задоволенням. Гра теж сприяє розвитку мотивації до успіху. Гру ми застосовуємо під час проведення занять в підготовчих та молодших складах школи-студії. Враховуючи психологію дітей даного віку і беручи до уваги те, що провідною діяльністю в цей період є гра, заняття будуються за формою танцювальних та музичних ігор. Мова йде не тільки про використання гри для розрядки і відпочинку, а й про те, щоб зробити її органічним компонентом заняття, засобом наміченої педагогом мети. Нами розроблена методика проведення нетрадиційних занять у формі казок: для занять з групами підготовчого відділення. На прикладі такого заняття можна простежити, як традиційні вправи партерної гімнастики набувають істотної форми у вигляді тварин, рослин, явищ природи, предметів, що допомагає їх зробити зрозумілими, цікавими, а також допомагає розвивати дитячу уяву і емоційність, закладати витоки творчості.

На заняттях використовуються різні рухливі ігри. Серед них:

- «Чия команда довше ?» (шпагати);
- «Танцювальні імпровізації» (тварини , герої казок , танцювальні жанри, народності);
- «Живий ланцюжок» (танцювальні пози та рухи);
- гра «Картина» - придумують фігуру, і приймають певну позу.

Розвитку установок вихованців на досягнення успіху сприяє **організація такого навчально-виховного процесу**, який передбачає придбання досвіду спільної діяльності з досягнення різного роду освітніх цілей. Найбільш ефективними виявилися наступні форми занять:

- заняття-взаємонавчання (більш обізнані діти проводять для інших дітей заняття, або старші вихованці проводять заняття в молодших складах);
- заняття-консультації (діти самостійно проводять консультації для окремих категорій вихованців);

- заняття мікрогрупового проектування (створення мікропроектів);

- заняття-гра;

- тренінгове заняття як спосіб формування мотивації досягнення і як особлива форма групової роботи зі своїми можливостями, обмеженнями, правилами і проблемами. Такі заняття можуть проводити і психологи, і педагоги. Також, тренінгові заняття дуже подобаються дітям і дозволяють вирішити не одну проблему. Ефективними заняття можуть бути у разі їх системності. Прикладом цього є впровадження програми «Енергетика успіху», яка вже продемонструвала позитивні результати. Методична розробка тренінгового заняття наведено в додатку 2.

Технологія проектного навчання забезпечує високу особисту зацікавленість кожного вихованця в придбаних знаннях. Хореографічні заняття в школі-студії наповнені творчими завданнями, пригодницькими, ігровими та практико-орієнтованими проектами. Роботу над проектами діти виконують як в групах, так і індивідуально.

Із застосуванням даної технології спільно з вихованцями були створені і реалізовані наступні творчі проекти:

- «Танцюють всі» (творчий річний звітний концерт): випускна старша група самостійно складала програму концерту, придумувала сценарій, підписувала запрошення і розповсюджувала їх серед однолітків;
- «Масляна» (традиційний дозвільний захід для вихованців): вихованці готують ігрову програму, прикрашають зал, готують станції-розваги для молодших складів;
- «Капусник» на день народження колективу (традиційний дозвільний захід для вихованців): старші та середні склади самостійно готують творчі гумористичні виступи своїх складів, готують конкурси, записують музичне оформлення заходу.

Підтримувати мотивацію до успіху, заохочувати активність і самостійність вихованців нам дозволяє такий спосіб фіксації, накопичення та оцінки індивідуальних досягнень вихованців, як «Портфоліо досягнень». Дитина сама

відбирає матеріал і формує свій «портфель». Збираються роботи, дипломи за перемоги, результати тестів та ін., і так протягом всього періоду навчання.

У зв'язку з поставленими завданнями нами розробляється психолого-педагогічний супровід освітнього процесу. На кожну дитину заведена електронна індивідуальна карта супроводу «Матриця успіху», в якій фіксуються: розвиток здібностей на різних етапах навчання; особливості пізнавальних процесів вихованців, рівень тривожності, міжособистісні взаємини в класі і в групі, притому все це відстежується в динаміці.

Методи стимулювання і заохочення, які ми використовуємо на заняттях:

- мімічні і пантомімічні (усмішка або ласкавий погляд педагога, тактильні прогладжування);
- словесні («Розумниця! Молодець! Дуже добре попрацював!»);
- матеріалізовані (наліпки-«усмішки», подяки в щоденник, емблеми майстра);
- діяльні (пізнавальна гра, більш складне завдання).

Також, ми використовуємо наступні **засоби навчання**, які сприяють розвитку мотивації до успіху і грають важливу роль в ефективній організації навчально-виховного процесу:

- карти успіху, електронні індивідуальні карти «Матриця успіху»;
- таблиці самооцінки;
- електронні база вправ, творчих та ігрових завдань, музичних та танцювальних ігор;
- мультимедійні відео-уроки, майстер-класи, балетні вистави, фільми з хореографії та ін.

Розвиток мотивації до успіху може відбуватися на будь-яких етапах заняття. Наведемо приклади використання різних прийомів зі створення ситуації успіху на всіх етапах заняття з класичного танцю з власного досвіду роботи:

1. *Організаційно-психологічний момент.* Організаційний момент дозволяє позитивно налаштувати вихованців, організувати їх увагу. На цьому етапі формується вміння мобілізувати, внутрішньо організувати себе, зосередитися. Незвичний початок заняття через використання музичних

фрагментів, гумористичних хвилинок, відео-презентацій допомагають нам забезпечити психологічну готовність, емоційний настрій дітей до заняття. Психологічна розминка на початку заняття допомагає створити умови для формування в дітей установки на успішне виконання навчального завдання.

2. На етапі *перевірки засвоєння навчального матеріалу* з метою зняття страху використовується *прийом «Лови помилку»*. Дітям показується вправа або танцювальний елемент, в виконання якого свідомо внесена помилка, потрібно вказати причини помилки і визначити подальші дії її виправлення.
3. *Актуалізація особистого досвіду вихованців*. На початку заняття, щоб забезпечити високий рівень залучення дітей до освоєння навчального використовуємо *прийом «Базові питання»* - питання за темою заняття, відповідаючи на які, вихованці виявляють «область незнання» і визначають цілі подальшої діяльності. На цьому етапі заняття з метою формування мотиву до досягнення успіху в конкретній навчальній ситуації ми забезпечуємо дітей завданнями, що відповідають їх здібностям. Діти відчувають позитивні емоції в результаті успішно виконаного завдання, це вселяє впевненість у власні сили, і відбувається мотивування на виконання нового завдання.
4. На *етапі первинного закріплення матеріалу* ми пропонуємо *завдання в режимі навчального утруднення* – розвиваючі завдання на основі навчального лексичного матеріалу, виконання яких вимагає певних вольових зусиль та напруженої розумової діяльності. На цьому етапі заняття використовується емоційне розвантаження, групова робота, «підказка» (звернення до педагога), контроль часу. Задоволення від подолання труднощів залишає більш глибоке враження і закріплює успіх, з'являється бажання підтвердити і зміцнити позитивні результати.
5. На *етапі узагальнення та систематизації знань і вмінь* ми спираємося на *технологію навчання у співпраці*. Ця технологія на заняттях з класичного танцю включає індивідуально-групову роботу і командно-ігрову роботу. У

першому випадку вихованці розбиваються на невеликі групи. Групам дається певне завдання, наприклад, самостійно повторити розучені танцювальні елементи. Це надзвичайно ефективна робота для освоєння нового матеріалу кожною дитиною, та вміння його застосовувати. Різновидом індивідуально-групової роботи може служити, наприклад, індивідуальна робота в команді. Члени команди допомагають один одному при виконанні своїх індивідуальних завдань, перевіряють, вказують на помилки.

При організації групової взаємодії :

- на занятті створюється певний емоційний настрій, при якому дитина не боїться висловлювати свої думки;
- діти успішніше опановують малознайомі дії і знання саме при співпраці з однолітками;
- до дітей приходить розуміння своєї значущості: «мої знання і вміння необхідні групі для успішного виконання завдання». При цьому у дитини виробляються навички спілкування і співпраці, що, безперечно, є запорукою подальшого успішного навчання;
- співпрацюючи в групі, дитина вчиться оцінювати об'єктивно власну роботу і роботу своїх однолітків.

Працюючи над структурою заняття, слід передбачити, дітей яких груп треба залучити до виконання того чи іншого завдання, створити в залі відповідну творчу атмосферу. Не забувати про те, що педагог повинен випромінювати позитивну енергетику. Тільки в такому разі його чекає успіх. А педагогічні інновації допоможуть зробити заняття більш насиченим і цікавим.

Отже, ефективність розробленого нами практичного інструментарію щодо впровадження технології «Створення ситуації успіху» та її вплив на розвиток мотивації до успіху забезпечується за певних умов:

1. Диференціація змісту навчального матеріалу. Диференціація змісту та вимог здійснюється з метою можливості досягнення успіху кожним вихованцем. Те, що можливо для однієї дитини, може бути неможливим для іншої.

2. Розвиток самостійності та відповідальності вихованців за свої успіхи і невдачі. Чим більше заохочується самостійність вихованців, тим більш успішними стають діти.

3. Відсутність авторитаризму педагога в оцінці вихованця. Формування самостійної оціночної діяльності вихованця. Це дозволяє розвинути в дітях суб'єктність, сформувати стійку самооцінку; попередити можливість формування залежності від зовнішньої оцінки, страху невдачі і боязні помилитися, комплексу неповноцінності або «відмінника».

4. Заохочення будь-яких зусиль, що спрямовані на поліпшення навчальних результатів. Орієнтація на методи позитивної мотивації. Це зміцнює в дітях віру в свої сили, формує позитивне ставлення до успіху, який в результаті стає одним з важливих факторів, що спонукає до діяльності. Разом з тим це перешкоджає розвитку страху і мотивації уникнення невдачі як спонукальної причини до навчання чи будь-якій іншій діяльності.

5. Слідування формулі успіху: мотивація + активність + успіх. Мотивація породжує активність, а активність дитини приводить до успіху.

6. Розвиток в вихованцях вольових якостей шляхом включення в посильну, але досить складну хореографічну діяльність (розвиток виворотності, координації рухів, розтяжка та ін.). Невміння долати перешкоди заважає досягненню успіху і знижує бажання. Щоб бути успішними, вихованці повинні бути готовими до подолання самих різних труднощів для досягнення мети. Це формує здатність отримувати задоволення від самоподолання, яке сприяє особистісному зростанню.

7. Формування ціннісного ставлення до інших людей і спільної діяльності, відповідальності за загальні результати. Індивідуалістична мотивація збіднює особистість і робить людину самотньою і менш успішною в житті. Формування ціннісного ставлення не тільки до особистих, але і до колективних досягнень.

8. Привабливість для дитини процесу навчальної, репетиційної та концертної хореографічної діяльності, та інших видів діяльності. Результати навчання тісним чином пов'язані з включенням вихованців в сам процес, щоб він

був їм цікавим і сам був основним мотиваційним фактором. Це дозволяє підсилити ступінь емоційного та практичного включення дітей у навчальну діяльність і таким чином підвищити результати.

9. Орієнтація самого педагога на високі професійні та інші досягнення.

Педагог, який є орієнтованим на високі досягнення, є прикладом для вихованців.

Для створення ситуації успіху важлива емоційна культура педагога, його психологічна компетентність, вербальна інструментовка, наприклад, такі висловлювання педагога :

- Це дуже важливо, і в тебе неодмінно вийде...
- Саме ти й міг би зробити таку справу...
- Це зовсім не складно. Навіть якщо не вийде — нічого страшного...
- Починай же! Я впевнений, ти це добре зробиш...
- Ось ця деталь вийшла в тебе дуже гарно!

І головне, що треба педагогу, який приступає до роботи за педагогічною технологією "Створення ситуації успіху", — створити оптимістичну установку дитини, забути на деякий час про її недоліки, побачити тільки перспективні лінії її розвитку. Безперечно, ця методика заслуговує на серйозну увагу з боку педагогів позашкільної освіти. Тільки успішний і оптимістичний педагог зацікавлений сприянню розвитку мотивації до успіху у своїх вихованців.

Виходячи з вищевикладеного та враховуючи результати проведених педагогічних та психологічних досліджень, можна зробити висновок про перспективність й ефективність подальшого використання розробленого автором практичного інструментарію щодо створення ситуації успіху на заняттях гуртка як одного з основних джерел підвищення мотивації до навчання. Презентовані прийоми, форми, методи роботи зі створення ситуації успіху можна запроваджувати не тільки на заняттях хореографічного гуртка, але й у гуртках інших напрямків, на виховних заходах. Вони є дієвими, практичними та ефективними. В цьому полягає **практична значущість** досвіду.

Перспективний досвід роботи Саричевої А.Л. **успішно поширюється** серед педагогів позашкільля. Так, матеріали були представлені:

- на засіданні методичного об'єднання Комунарського районного центру молоді та школярів педагогів художньо-естетичного напрямку в 2013-2014 н.р. (хореографія, вокал, театр);
- на практичному семінарі для слухачів курсів Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти в 2013 р.;
- у фаховій пресі надрукована стаття в науково-практичному журналі «Мир гуманної педагогіки», №4, 2013 р.;
- на V обласній виставці «Освіта Запорізького краю-2014» у Запорізькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти в 2014 р.;
- на YouTube розміщений майстер-клас педагога;
- на сайті Комунарського центру молоді та школярів розміщено короткий опис перспективного досвіду роботи педагога

Успіх породжує енергію для подолання труднощів, бажання вчитися. Дитина відчуває впевненість в собі і внутрішнє задоволення. Сьогодні успіх на занятті – завтра успіх на сцені – в майбутньому – успіх у житті! Це є підґрунтям компетентісно-орієнтованої освіти.

Зазвичай до школи-студії дитина приходить позитивно вмотивованою. Щоб у неї не згасло позитивне ставлення до занять хореографією, зусилля педагогів повинні бути спрямовані на формування стійкої мотивації досягнення успіху, з одного боку, і розвитку навчальних інтересів – з іншого.

Проведені психолого-педагогічні дослідження доводять, що у дітей з високою успішністю яскраво виражена мотивація досягнення успіху – бажання добре, правильно виконати завдання, отримати потрібний результат. Мотивація досягнення успіху, поряд з пізнавальними інтересами – найбільш цінний мотив навчальної діяльності.

Вивчення рівня розвитку мотивації до успіху у вихованців

Працюючи над даною науково-методичною проблемою ми постійно здійснюємо моніторинг рівня мотивації у вихованців до успіху та рівня сформованості у дітей ключових компетентностей. Для цього використовували такі методи, як: педагогічне спостереження; соціологічне опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування); тестування; створення педагогічних ситуацій; індивідуального і групового самооцінювання; вивчення продуктів творчої діяльності вихованців тощо. В результаті цих дій було з'ясовано: навчання стає успішним, якщо внутрішньо прийнято дитиною, якщо спирається на її потреби, мотиви, інтереси, тобто має для неї особистісний сенс.

Основна мета дослідження – психологічний супровід проблеми щодо виявлення рівня розвитку мотивації навчальної діяльності вихованців при вивченні ними конкретного предмету (класичний танець).

Результат дослідження. Дослідження проводилося на базі НТТ «Юнона» та ЗНВОК№110. Вибірку склали респонденти вікової категорії 14-16 років ($n=20$) та 11-12 років ($n=20$). Учні ЗНВОК №110 були задіяні в дослідженні з метою порівняння результатів звичайних дітей з дітьми, які займаються танцями не перший рік і педагог приділяє особливу увагу розвитку мотивації до успіху.

Для діагностування вищезазначених питань були використані наступні методики:

1. Методика «Мотивація до успіху» (за Т.Елерсом);
2. Методика «Мотивація до предмету» (класичний танець);
3. Адаптована методика «Колір» (автор Лутошкіна А.Н.).
4. Анкета для оцінки рівня мотивації досягнень (адаптована методика Н. Г. Лусканової)

Методика «Мотивація до успіху» (за Т. Елерсом)

Для вивчення рівня мотивації до успіху за методикою Т.Елерса були дослідженні 2 групи: 1 група- вихованці НТТ «Юнона», 2 група-учні 9-11кл.

ЗНВОК№110. Вихованцям було запропоновано опитувальник із 41 питання, на які треба було відповісти, висловлюючи свою згоду або незгоду відповідями «так» або «ні». Ступінь вираженості мотивації до успіху оцінюється кількістю балів, що збігаються з ключем. Аналіз отриманих даних дозволив з'ясувати, що:

У вихованців НТТ «Юнона», виявлено:

- 45% - надто високий рівень мотивації до успіху;
- 35% - високий рівень мотивації;
- 20% - середній рівень мотивації до успіху;
- 0% - низький рівень мотивації.

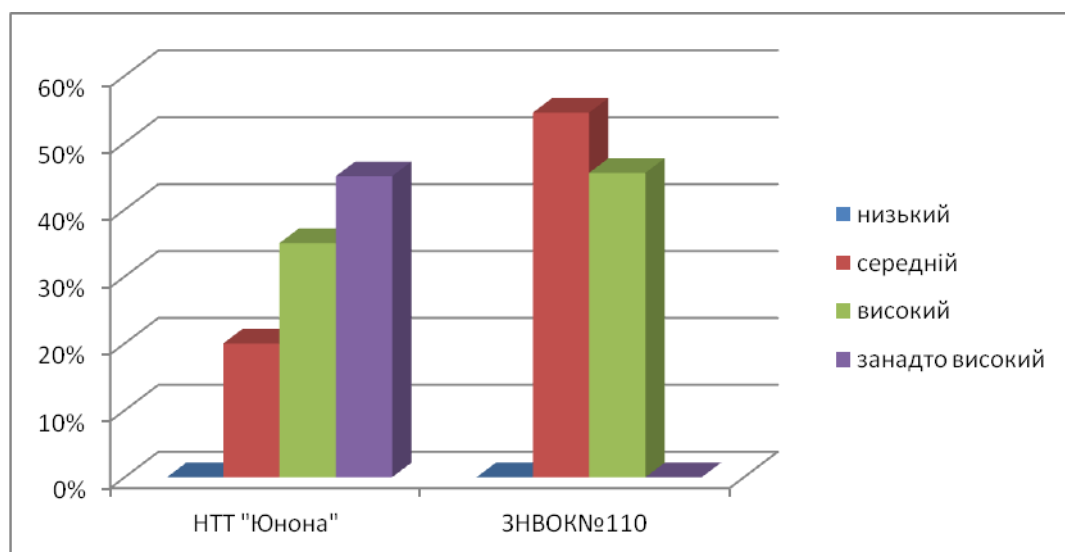
В учнів ЗНВОК№110 отримали наступні результати:

- 54,5% - середній рівень мотивації;
- 45,5% - високий рівень;
- і немає жодного випробуваного з надто високим і низьким рівнем мотивації.

Таким чином, у вихованців НТТ «Юнона» домінує помірно високий рівень мотивації, що свідчить про досить високі надії на успіх і надмірну самокритичність до своїх можливостей. А в учнів ЗНВОК№110 домінує середній рівень мотивації до успіху - при такій мотивації людина не боїться ризикувати, вона не є скованою у своїх діях, бо можлива невдача не надто хвилює її. Більш детальна інформація про числові значення показників представлена в таблиці №1 та діаграмі №1.

Таблиця №1

Групи дослідження	Рівні мотивації до успіху			
	низький	середній	високий	надто високий
НТТ «Юнона»	0%	20%	35%	45%
ЗНВОК№110	0%	54,5%	45,5%	0%

Середні показники рівня мотивації до успіху за методикою Т.Елерса

За результатами методики («Мотивація до успіху» (за Т. Елерсом)) отримали наступні результати: рівень мотивації до успіху у вихованців НТТ «Юнона» значно вищий за рівень учнів ЗНВОК№110.

Методика «Мотивація до предмету» (класичний танець)

Дана методика може використовуватися :

- для з'ясування причин неуспішності вихованців;
- для виявлення категорій дітей залежно від спрямованості мотивації вивчення предмета (з домінуванням зовнішньої мотивації, домінуванням внутрішньої мотивації та середнього типу);
- для дослідження ефективності викладання класичного танцю і пошуку резервів його вдосконалення.

Вихованцям НТТ «Юнона» ($n=20$) була запропонована методика, яка складається з 20 суджень з готовими варіантами відповіді. Відповіді у вигляді плюсів і мінусів, які записуються на спеціальному бланку навпроти порядкового номера судження. Обробка результатів проводилася відповідно до ключа. Серед різноманітних мотивів навчання прийнято, зокрема, виділяти зовнішні і внутрішні мотиви. Л. М. Фрідман так характеризує їх відмінність: «Якщо мотиви, які

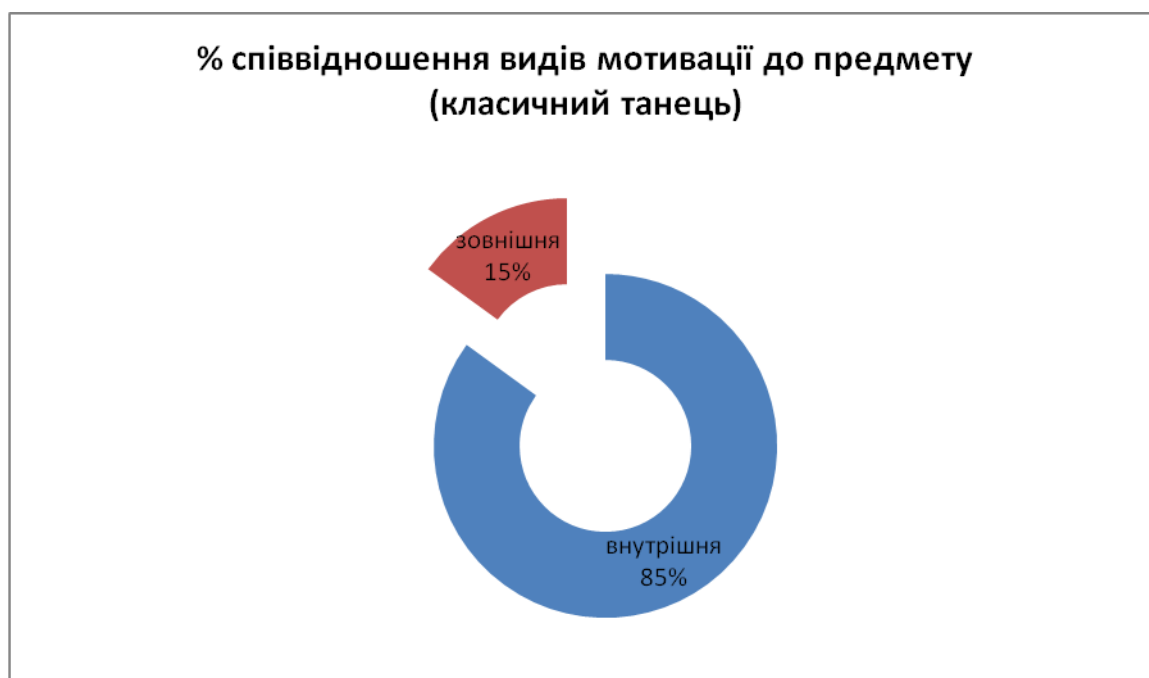
спонукають дану діяльність, не пов'язані з нею, то їх називають зовнішніми стосовно цієї діяльності; якщо ж мотиви безпосередньо пов'язані з самою діяльністю, то їх називають внутрішніми». Але автор методики внутрішню мотивацію умовно поділяє на нормативні кордони: - низький, середній та високий рівень внутрішньої мотивації до предмету. За даною шкалою відповідей отримали домінування внутрішньої мотивації з середнім рівнем мотивації у вихованців НТТ «Юнона».

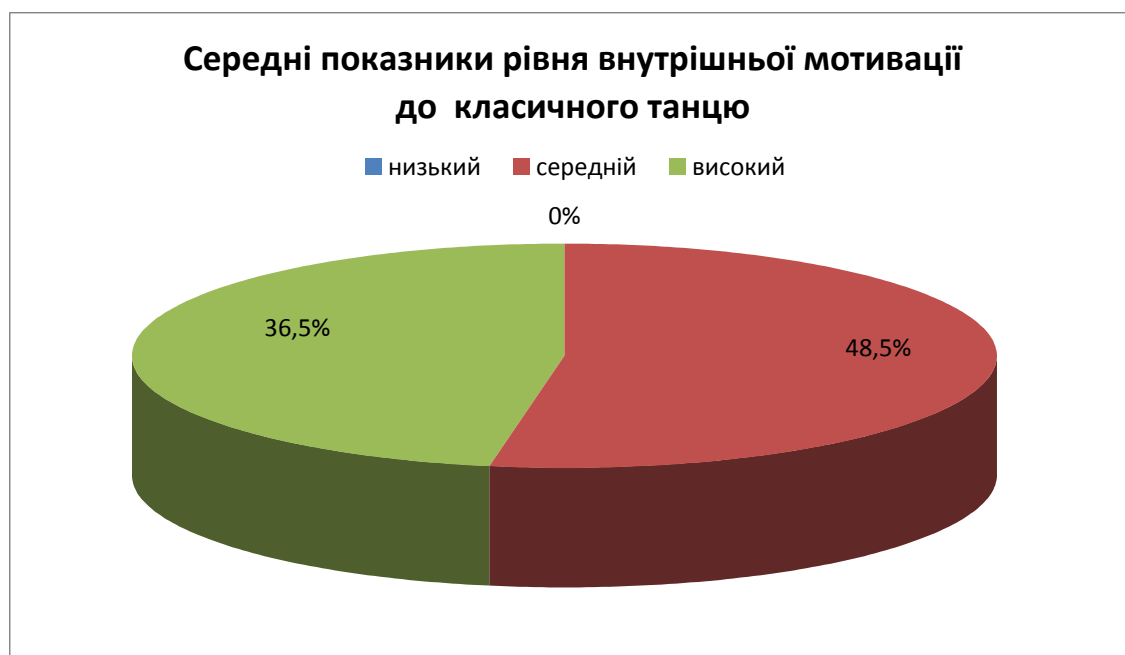
Наочно результати дослідження представлені на таблиці №2 і діаграмах №2-3

Таблиця №2

Респонденти	Зовнішня мотивація	Внутрішня мотивація		
		85%		
		Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Вихованці НТТ «Юнона»	15%	0%	48,5%	36,5%

Діаграма №2

Таким чином, за результатами дослідження були виявлені дані, що вказують на наявність у вихованців НТТ «Юнона» внутрішньої мотивації з середнім рівнем - це пов'язано з пізнавальною потребою суб'єктів, задоволенням, одержуваних від процесу пізнання. Вихованець безпосередньо включений у процес пізнання, і це доставляє йому емоційне задоволення. Домінування внутрішньої мотивації характеризується проявом власної активності дітей в процесі навчально-виховної діяльності .

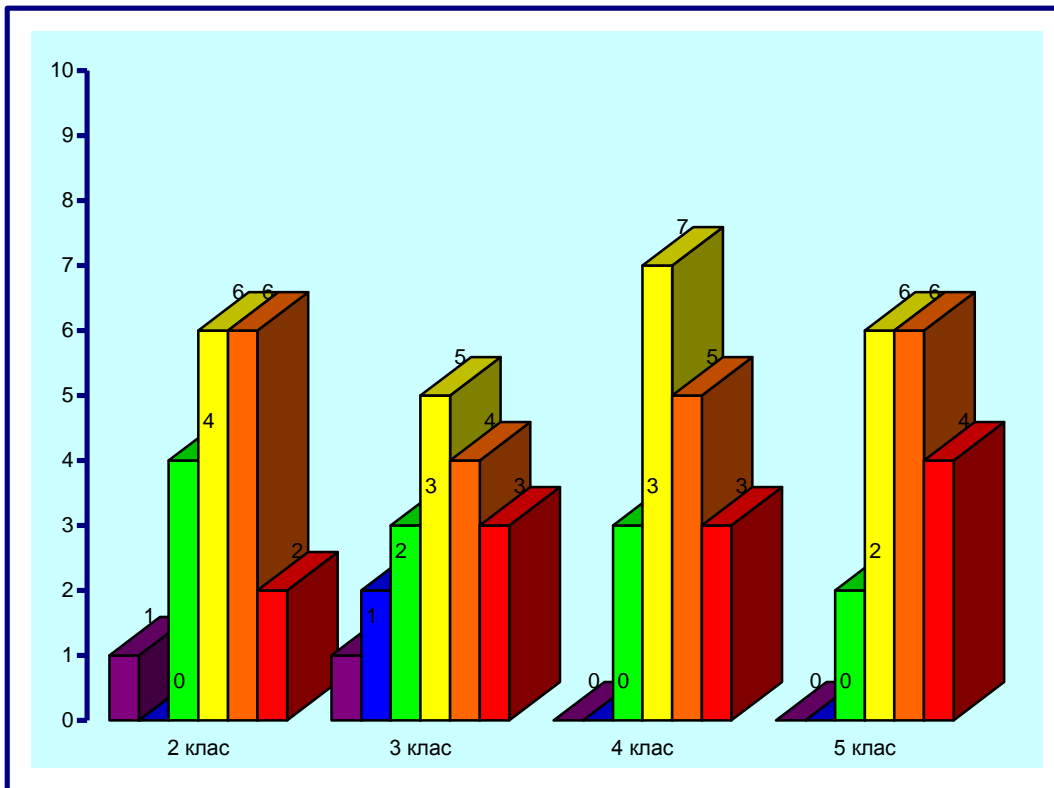
Отже, у вихованців НТТ «Юнона» домінує внутрішня мотивація з середнім рівнем спрямованості на предмет, що свідчить про пізнавальну активність дітей та задоволеність навчально-виховним процесом.

Адаптована методика «Колір», автор Лутошкіна А.Н.

Оцінка бажання займатися класичним танцем (мотивація до успішної навчальної діяльності) визначалася наступним чином: з 2 по 5 класи школи-студії наприкінці кожного семестру вихованці молодшого та середнього складів розфарбовували схему кольору «Хочу займатися класичним танцем», яка в травні кожного навчального року (2010-2013 р.) нами була узагальнена в матрицю

кольору визначення рівня мотивації до успішної навчальної діяльності «*Хочу займатися класичним танцем*». Отримані результати схематично відображені у діаграмі №4.

Діаграма №4

Обробка результатів матриці кольору показує наступне:

- Чорний колір (вкрай незадоволене відношення) відсутній.
- Фіолетовий (тривожність, напруга у навчанні) переважав у 1 вихованця (6 %) протягом 1 і 2 року навчання.
- Блакитний (незадоволеність) відзначили 2 дитини (12%) в 3 класі до 0% в 5-м (зниження на 12 %).
- Зелений (спокійне, врівноважене ставлення): відзначили від 24 % в 2 класі до 12 % в 5- м (зниження на 12 %).
- Жовтий (хочеться займатися): відзначили 36 % в 2 класі , 30 % в 3, 42% в 4 класах, 36 % в 5- м (нестійка динаміка).
- Помаранчевий (радісне прагнення займатися): відзначили від 36 % в 2 класі до 36% в 5- м (стійка динаміка).

- Червоний колір (хочеться вміти більше, ніж вивчив на заняттях): відзначили від 12 % в 2 класі до 24 % в 5- м (підвищення на 12 %).

Отже, узагальнюючи вищезазначені результати, можна зробити висновок, що в колективі немає вкрай незадоволених вихованців. Тривожність і деяку напругу в процесі навчання в перші два роки навчання у студії виявив лише один вихованець колективу. Незадоволеність процесом навчання в гуртку зазначили лише дві дитини, що складає 12% колективу у 3 класі та жодної у 5 класі. Це говорить о зниженні незадоволення процесом навчання у вихованців. Спокійного та врівноваженого ставлення до успішної навчальної діяльності на заняттях не відбувається, так як дослідження показали нестійку динаміку в цьому питанні, але виявило стійке бажання радісного прагнення займатися класичним танцем у 2 та 5 класах та деяку нестійкість у бажанні займатися класичним танцем у 3 та 4 класах. Більшість вихованців, які були опитані за даною методикою зазначили бажання вміти більше ніж вивчають на заняттях, що доказує наявність у них мотивації до успішної навчальної діяльності на заняттях в студії та їх мотивацію на результативність цього процесу.

Результати анкети для оцінки рівня мотивації досягнень (адаптована методика Н. Г. Лусканової).

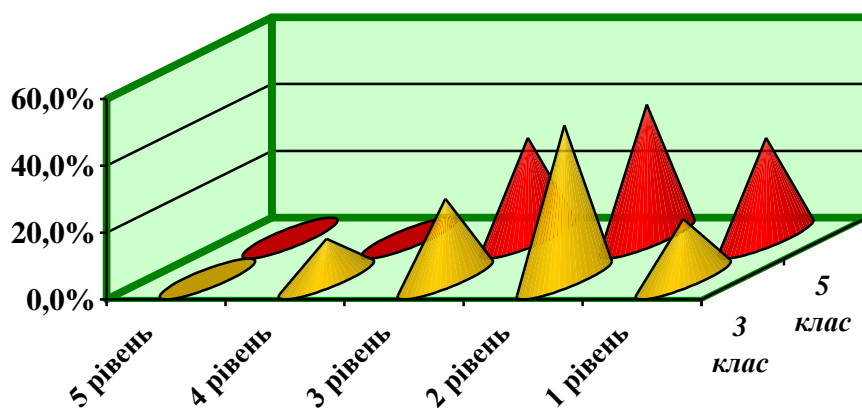
Для підтримки валідності результатів матриці кольору в 3 і 5 класах вихованцям була запропонована анкета для оцінки рівня мотивації досягнень (адаптована методика Н. Г. Лусканової). Схематично результати узагальнені в діаграмі №5.

Встановлено п'ять основних рівнів мотивації досягнень:

- Перший рівень – високий рівень мотивації досягнень, навчальної активності. У дітей є мотив до дії, прагнення найбільш успішно виконувати всі пред'явлені вимоги до виконання класичного танцю.
- Другий рівень – мотивація до дії.
- Третій рівень – позитивне ставлення до занять, але заняття в колективі приваблює таких дітей концертною діяльністю.

- Четвертий рівень – низька мотивація досягнень. Ці діти відвідують заняття з класичного танцю неохоче, вважають за краще пропускати заняття. На уроках часто займаються недбало.
- П'ятий рівень – негативне ставлення до занять.

Діаграма 5

Як показують результати анкетування, на 5 рівні не виявилось жодної дитини. На 4 рівні (низька мотивація досягнень) виявилось 2 дитини (12 %) у 3 класі. На 3 рівні (в основному позитивне ставлення до занять) виявилось від 24 % вихованців в 3 класі до 30 % - 5 класу (підвищення на 6 %). На 2 рівні (хороша мотивація діяльності) виявилось 46 % учнів 2 класу, 40 % - 5 класу (зниження на 6%) . На 1 рівні (висока шкільна мотивація) виявилось від 3 дітей (18 %) у 2 класі до 5 вихованців (30%)- в 5 класі.

Також, серед вихованців школи-студії було проведено опитування щодо власної оцінки особистих навчальних успіхів. В опитуванні брали участь тридцять дітей: по десять осіб з кожного складу студії: молодший склад (2 клас), середній склад (5 клас), старший склад (8 клас). Зведені результати узагальнені в таблиці №3 та схематично зображені на діаграмі №6.

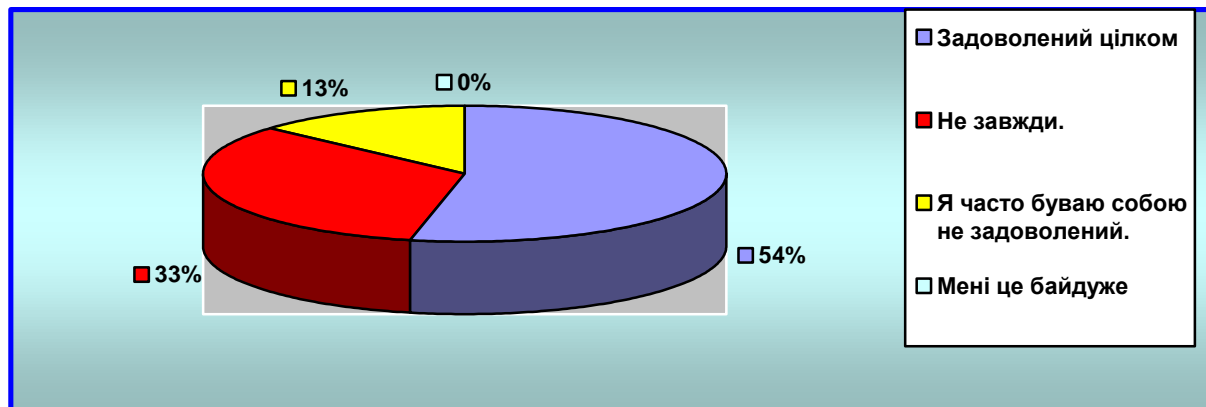
Таблиця №3

Оцінка вихованців своїх власних навчальних результатів

Оцінка	молодший	середній	старший
Задоволений цілком	6	5	5

Не завжди	4	2	4
Часто буваю собою не задоволений	-	3	1
Мені це байдуже	-	-	-

Діаграма 6

Звернемо увагу, що байдужих до своїх успіхів немає зовсім.

Вельми задоволених - основна частина 16 осіб (по 5-з старшого та середнього складу і 6 дітей з молодшого). Це ті вихованці, які добре адаптовані до навчання в школі-студії і її вимогам, і не переживають з приводу дрібниць (категорія «Надійні» та «Упевнені в собі»). Не так вже й мало – 14 вихованців ставитися до своїх успіхів критично (категорія «Невпевнені»). Значна частина вихованців -10 дітей відчують невдоволення епізодично, є і діти, у яких це буває досить часто (4 особи: 3 – з середнього і 1 – з старшого складів). Остання група потребує допомоги педагога.

Висновок: проведені психолого-педагогічні дослідження допомагають педагогу спрямувати свою подальшу діяльність, виявити і обрати ефективні форми, методи, прийоми та засоби навчання, які сприяють розвитку мотивації на успіх, створенню умов для розвитку вихованців.

**Методична розробка
тренінгового заняття з теми
«Успіх завжди з тим, хто його прагне»**

Розробила: Саричева Антоніна Леонідівна,
педагог школи-студії театру танцю «Юнона»

Мета - формувати у вихованців мотивацію досягнення успіху, допомогти їм зрозуміти та усвідомити власний світ, навчити роботи своє життя успішним; працювати над підвищенням згуртованості дитячого колективу; розкрити особистісний потенціал кожної дитини, формування активної життєвої позиції розвивати комунікативні навички.

Очікувані результати: усвідомлення дітьми власного потенціалу, кожна людина здатна до успіху, виявлення притаманних дітям лідерських якостей.

Інструментарій: газети, журнали, рекламні проспекти, ватман, клей, фломастери, ножиці. ватман А4 із зображенням гори, анкета «Чи я лідер?», картки з назвами тварин.

Лозунг тренінга:

Якщо ви думаєте, що зможете, то ви ЗМОЖЕТЕ.

Якщо ви вірите в себе, то ви ПЕРЕМОЖЕТЕ.

1. Вправа «Привітання».

Мета: привітання усіх учасників заняття

Продовжити речення «Я рад(а) тебе бачити сьогодні тому, що...»

2. Вправа «Осінній настрій».

Мета: створення атмосфери довіри, зняття емоційної напруженості

Оскільки за вікном осінь, пропонуємо назвати емоції з якими асоціюється ця пора року, передати свій настрій, емоційний стан.

3. Вправа «Гора».

Мета: визначення учасниками своїх очікувань від заняття.

Необхідно намалювати на великому аркуші паперу гору, а очікування учасників, записані на клейких папірцях, розмістити біля її підніжжя. По закінченні тренінгу запропонувати учасникам проаналізувати, які сподівання справдилися, і перенести їх на вершину цієї гори.

4. Вправа «Формула успіху Вільяма Джеймса».

Мета: визначення рівня впевненості в своїх силах і здібностях

Один відомий американський психолог вигадав дуже цікаву формулу. Ця формула не дуже звична для всіх. Таку формулу ви не зустрінете ні на уроках фізики, ні на уроках хімії. Це формула УСПІХУ. Вона допоможе вам оцінити себе і дізнатися, наскільки ви впевнена в собі людина. Але для того, щоб визначити свою впевненість, вам треба спочатку

- за 10-бальною шкалою оцінити свій успіх, тим чим ви пишаєтеся. 1 бал ви ставите у разі, якщо нічого не досягли; 10 балів, якщо ви досягли значних успіхів і вам є чим пишатися.

- так само, ви тепер надаєте оцінку своїм бажанням. 1 бал, якщо ви нічого не бажаєте, 10 балів, якщо бажаєте все і відразу.

Зараз ви готові визначити, наскільки ви вірите у власні сили та здібності. Розділіть на калькуляторі оцінку власному успіху на оцінку своїх бажань.

Якщо вийшло число менше 1 – ви не дуже сильно вірите в себе, навіть не сподіваєтеся, що можете чогось досягти і у вас насправді вийде те, що ви плануєте.

З такою впевненістю вам буде важко наблизитися до успіху і своєї життєвої мети.

Вам треба працювати над собою, бо невпевнена людина отруює собі життя і своїм близьким.

Існує два способи розв'язання проблеми: зменшити свої бажання або примножити досягнення.

4. Вправа «Скажи мені хто я, а я скажу хто ти»

Мета: визначення якостей, якими повинен володіти лідер, розвиток вміння висловлювати власну точку зору і відстоювати її

Педагог пропонує дітям назвати ті якості, які притаманні лідерам. Діти називають і записують на дошці в стовпчик. Потім всі колективно навпроти кожної якості записують імена тих дітей, які мають ці якості.

4. Інтерактивна гра «Лідер – це...»

Мета: виявлення лідерських якостей, розвиток вміння працювати в колі однодумців, вміння відстоювати власну точку зору і презентувати власний творчий продукт.

Всі учасники отримують газети, журнали, рекламні проспекти, ватман, клей, фломастери, ножиці. Діти діляться на підгрупи. Протягом 20-30 хвилин кожна підгрупа, використовуючи отриманий матеріал створюють колаж на тему «Лідер – це...». Потім діти захищають свій проект.

5. Тест «Чи я лідер?»

Мета: виявлення потенційних лідерів, розвиток рефлексивних умінь.

Існує багато анкет на виявлення лідерів. Але треба взяти таку, щоб діти самостійно змогли себе продіагностувати.

Питання для обговорення:

-Чи задоволені ви отриманими результатами?

-Чи узнали ви про себе щось нове?

6. Розминка. Вправа «Порадуй мене»

Мета: організація активного емоційного відпочинку, розвиток невербального спілкування

Педагог розміщує учасників на стільцях колом, до центру якого запрошує одного члена групи; пропонує решті учасників уявити, що в цієї людини сьогодні день народження. Один з членів кола мовчки презентує свій подарунок протягом 5-10 секунд, користуючись рухами, мімікою, позами тіла тощо. Потім називає, що він хотів зобразити, міняється місцями з "іменинником". Далі кожний учасник по черзі повторює вправу, останнім виступає той, хто був "іменинником" спочатку. Якщо подарунок учасника виявився зрозумілим іншим членам групи, вони нагороджують

цього учасника бурхливими гучними оплесками. Якщо ні - оплески лунають тихо, ледве-ледве.

7. Вправа «Вибори царя тварин»

Мета: розвиток комунікативних навичок, вміння відстоювати свою точку зору, вміння презентувати себе або свого товариша.

- Зараз ми з вами зіграємо в казкову гру, але з реальною життєвою ситуацією. Одного разу зібралися усі лісні тварини, щоб обговорити питання «Хто буде заміщати лева?» Кожен з тварин повинен доказати: чим він відрізняється від інших тварин, і, які особистісні якості важливіші понад усі. Нам потрібно п'ять кандидатів на роль царя-тварин.

1. Розподіл ролей. Учасники тягнуть картки лідерів-претендентів. В списку кандидатів зареєструвалося шість лісних жителів:

Ліса – хитра, дипломатична, винахідлива

Заєць – скромний, сором'язливий поступливий,

Ведмідь – сильний, наполегливий, прямолінійний

Вовк – хоробрий, спокійний, стриманий

Мураха – трудолюбивий, розумний, вмiє працювати в командi

Сова – мудра, врівноважена, некваплива

2. Формування групи підтримки. Кожен лідер обирає себе команду з числа тих, хто залишився.

3. PR-кампанія

- *Кожен лідер з групою підтримки складають позитивні якості свого лідера. У разі, якщо є негативні якості, то представити ці якості з позитивної точки зору.*
- *Продумати рекламний ролик свого кандидата у вільній формі: інтерв'ю, малюнок, колаж, шарж, інсценування тощо*

4. Презентація рекламних роликів

5. Дебати між кандидатами. Чим я краще?

6. Вибори.

- Передвиборна кампанія завершилася. Настав день виборів. Команди обирають будь-якого лідера, окрім свого.

7. Підведення підсумків. Оголошення переможця.

Питання для обговорення:

- Що було складним в цій виборчій кампанії?
- Чому виграв ...?

8. Вправа «Гора» (дивитись вправу 3).

9. Обговорення підсумків. Прощання.

Також, всі учасники обговорюють свої почуття та емоції, труднощі чи психологічні бар'єри, які виникали під час тренінгу.